

Πέντε προτάσεις των Γάλλων Πράσινων για την ανεργία

— Συνέντευξη με τον Αλαίν Λιπιέτζ —

«Μακροπρόθεσμα, το πραγματικό ερώτημα δεν θα είναι αν θα πρέπει να διαλέξουμε ανάμεσα στην εργασία και το περιβάλλον αλλά πώς θα μπορούσαμε να συνδυάσουμε και τα δύο. Ποιο πρότυπο εργασίας θα φανταζόμασταν άλλωστε σ' έναν κόσμο όπου οι φυσικοί πόροι θα είχαν εξαντληθεί, ο αέρας θα ήταν ρυπασμένος και όπου το "φαινόμενο του θερμοκηπίου" θα κάνει την επιβίωση ολόένα και πιο δύσκολη;» Σ' αυτό το ερώτημα κατέληγε το Αμερικανικό Συνδικάτο Εργατών Χάλυβα στο συνέδριό του που πραγματοποιήθηκε στο Τορόντο το 1991.

Αυτό, όμως, σημαίνει, όπως παρατηρεί και ο Μάικλ Ρένερ του World Watch Institute, ότι «η δραστηριότητα των βιομηχανιών που ευθύνονται για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος θα πρέπει να μειωθεί σημαντικά, ενώ παράλληλα θα πρέπει να δημιουργηθούν καινούργιες βιομηχανίες που να ασχολούνται με την ανακύκλωση ή τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας».

Σίγουρα, η μετάβαση από την οικονομία της αγοράς σ' ένα σύστημα που να σέβεται τη Γη και τους κατοίκους της δεν είναι εύκολη υπόθεση. «Η διαφορά, όμως, από τη Βιομηχανική Επανάσταση είναι ότι η ανθρωπότητα έχει σήμερα στη διάθεσή της τα μέσα και τις γνώσεις για ένα τέτοιο βήμα», συνεχίζει ο Μάικλ Ρένερ. «Αυτό που χρειάζεται είναι όραμα και μια πολιτική που να μπορεί να σώσει τον πλανήτη».

Το τελευταίο βιβλίο του Αλαίν Λιπιέτζ, Vert Espérance (Πράσινη ελπίδα) δεν αφήνει καμία αμφιβολία για την αναγκαιότητα επεξεργασίας ενός νέου οικονομικού μοντέλου σε πλήρη διάσταση τόσο με τον φιλελευθερισμό όσο και με τον σοσιαλισμό.

M.M.

• Κύριε Λιπιέτζ, το πρότυπο της καταναλωτικής κοινωνίας, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί στον Βορρά, είναι αδύνατο να επεκταθεί στους υπόλοιπους τέσσερα διακετομμύρια κατοίκους του πλανήτη. Τι αλλαγές θα πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο μιας βιώσιμης οικονομίας;

Η διεθνοποίηση της αγοράς υπό την πίεση της εξόφλησης των χρεών αναγκάζει τον Τρίτο Κόσμο να λειτουργεί αποκλειστικά με τη λογική των εξαγωγών. Αυτό, όμως, σημαίνει συνεχή υποβάθμιση του περιβάλλοντος από την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων και τις εντατικές μεθόδους καλλιέργειας. Σε χώρες σαν την Βραζιλία αυτό μεταφράζεται σε καταστροφή του τροπικού δάσους με απρόβλεπτες συνέπειες, όπως το «φαινόμενο του θερμοκηπίου», η διάβρωση των εδαφών και η εξαφάνιση της βιοποικιλότητας.

• Σ' αυτή την περίπτωση, ποια θα ήταν η λύση που θα προτείνατε;

Κατ' αρχήν κατάργηση του χρέους και έπειτα μεταφορά πόρων και τεχνολογίας προς τον Τρίτο Κόσμο για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Θα πρέπει βέβαια να υιοθετηθούν και κάποιες γενικές αρχές που να διέπουν το διεθνές εμπόριο. Έτσι θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για καθεύρωση ελεύθερων συναλλαγών ανάμεσα

στις χώρες που σέβονται το περιβάλλον και αποδέχονται κάποιους άλλους απλούς κοινωνικούς κανόνες και προστατευτική πολιτική απέναντι στις χώρες που συνεχίζουν να πλουτίζουν από την καταστροφή του.

• Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν αποτελεί για τους οικονομολόγους τον μοναδικό δείκτη ευημερίας. Σήμερα, παρά τη θεαματική αύξησή του σε χώρες όπως η Αμερική, η ανάπτυξη συνεχίζει να είναι προβληματική. Η γενική, όμως, δυσφορία δεν εμποδίζει τον υπόλοιπο κόσμο να θέλει να ακολουθήσει το παράδειγμά της. Πώς εξηγείτε αυτό το φαινόμενο;

Το ΑΕΠ δεν καθορίζει παρά μόνο την εμπορική αξία. Είναι αλήθεια, όμως, ότι

αυτό το ξεχνάμε πολλές φορές με αποτέλεσμα τελικά να διευθύνει τους κανόνες του παιχνιδιού. Από κει και πέρα όλοι αναγκάζονται να τους αποδεχθούν, αν θέλουν να συνεχίζουν να παίζουν στο ίδιο τραπέζι. Σε μια γωνιά της Αφρικής ή της Ασίας, οι πρώτες επιπτώσεις παρουσιάζονται στη διάσταση με το παραδοσιακό σύστημα οικονομίας. Πάρτε για παράδειγμα τη Βραζιλία και την Μπουργκίνα Φάσο. Η πρώτη είναι κατ' εξοχήν δημιουργημα της αποικιοκρατίας. Πορτογάλοι, Ολλανδοί, Γερμανοί μετέφεραν τον δικό τους τρόπο ανάπτυξης με βάση την οικονομία της αγοράς. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι δέκα φορές μεγαλύτερο από της Μπουργκίνα Φάσο. Κι όμως, δεν θα δει κανείς εγκαταλειμμένα παιδιά στους δρόμους της Ουαγκαντούγκου. Κι αυτό γιατί στην Μπουργκίνα Φάσο διατηρούνται ακόμα οι παραδοσιακές σχέσεις ανάμεσα στις μικρές κοινότητες-κοινωνίες. Δεν σημαίνει βέβαια αυτό ότι η επιστροφή σε κοινοτικές μορφές θα αποτελούσε πανάκεια. Εξάλλου ήδη η ροή των γεγονότων είναι τέτοια που αυτό θα ήταν κυριολεκτικά αδύνατο: πολλοί νέοι στην Μπουργκίνα εγκαταλείπουν τα χωριά τους για να αναζητήσουν την «ευημερία» στις πόλεις, ακολουθώντας τελικά το ίδιο πρότυπο ανάπτυξης.

Η πρόκληση, όμως, για τον Τρίτο Κόσμο είναι πώς θα μπορέσουμε να συνδυάσουμε ορισμένους κανόνες που έφεραν οι οικονομικές αλλαγές στην Ευρώπη με τις μορφές αλληλεγγύης που κυριαρχούν στις παραδοσιακές κοινότητες. Αυτό ισχύει ακόμη και για τις χώρες του Βορρά. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το κράτος πρόνοιας σε πόλεις όπως το Λίβερπουλ και το Παρίσι έχει κυριολεκτικά καταρρεύσει, με αποτέλεσμα να συναντούμε φαινόμενα εξαθλίωσης που θυμίζουν 19ο αιώνα. Γι' αυτό, οι βασικές αρχές που προτείνουμε κητριζονται τόσο στο δικαίωμα προσωπικής επιλογής του καθενός όσο και στην ανάληψη των ευθυνών του απέναντι στο μέλλον και στους συνανθρώπους του.

• **Μέσα στο πλαίσιο του οικονομικού πολέμου — όπου ο μισθός ενός Γάλλου αντιστοιχεί σε 70 μισθούς Ρώσων και 35 μισθούς Κινέζων — βλέπετε επικτή μια τέτοια προοπτική;**

Παρά το γεγονός ότι από τη φύση μου είμαι μαχητικός, πρέπει να παραδεχθώ ότι υπάρχουν πολλά εμπόδια. Για να προωθήσουμε τις ιδέες μας θα πρέπει να προβάλλουμε το κοινό συμφέρον όλων μας. Το πρόβλημα είναι ότι έχουμε συνηθίσει να αντιπαραθέτουμε το μακροπρόθεσμο συμφέρον της πλειοψηφίας με το βραχυπρόθεσμο συμφέρον μιας μικρής μειοψηφίας που τοποθετείται κυρίως στην Ευρώπη. Μια τέτοια σύγκριση είναι απαράδεκτη, παρά τις διαβεβαιώσεις τόσο του φιλελευθερισμού όσο και του σοσιαλισμού ότι

τελικά το συμφέρον ορισμένων (είτε αυτοί λέγονται εργοδότες είτε εργαζόμενοι) μακροπρόθεσμα συμπίπτει με το συμφέρον των πολλών.

• **Ποιες διαφορές βλέπετε λοιπόν στον τρόπο σκέψης των οικολόγων;**

Η βασική μας αντίθεση προέρχεται από την ιεράρχηση των κριτηρίων. Εμείς ξεκινάμε από τις αρχές της αλληλεγγύης, της αυτονομίας και της υπευθυνότητας. Και ε-ξηγώ:

— Η αλληλεγγύη συνίσταται στην άρνηση της λογικής του αποκλεισμού, έτσι ώστε ο καθένας να έχει ίσες ευκαιρίες.

— Η αυτονομία βασίζεται στην αναγνώριση της αξίας της προσφερόμενης εργασίας. Ο καθένας θα πρέπει να συμμετέχει στον έλεγχο του προϊόντος που παράγει ή των υπηρεσιών που παρέχει.

— Όσο για την υπευθυνότητα που αποτελεί και κατ' εξοχήν πρόταση των οικολόγων, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το συμφέρον των επόμενων γενιών και την ανάγκη διατήρησης της ζωής στον πλανήτη.

• **Πιστεύετε ότι η αναζήτηση ενός σκοπού αποτελεί βασικό στοιχείο του νέου οικονομικού μοντέλου;**

Αυτή είναι και η ουσιαστική διαφορά που διακρίνει τους οικολόγους. Για μας η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να έχει λόγο ύπαρξης. (Η ετυμολογία, άλλωστε, «οίκος» και «λόγος» είναι ενδεικτική αυτής της αντίληψης.) Χωρίς σκοπό οδηγούμαστε στην αναζήτηση ολοένα και περισσότερου πλούτου και στην κυριαρχία του διε-

θνούς ανταγωνισμού με συνέπειες γνωστές σε όλους μας.

• **Στο πρόβλημα της ανεργίας τι προτάσεις κάνουν οι Γάλλοι οικολόγοι;**

Σ' αυτό το θέμα έχουμε επεξεργαστεί ένα πρόγραμμα καταπολέμησης που περιλαμβάνει συνολικά πέντε άξονες:

— Κατ' αρχήν η οικονομία θα πρέπει να συμβιβάζεται με διαδικασίες που να σέβονται το περιβάλλον, πράγμα που σημαίνει ότι κάποιοι τομείς (όπως οι μαζικές μεταφορές και οι ήπιες μορφές ενέργειας) θα πρέπει να τύχουν προνομιακής μεταχείρισης έναντι κάποιων άλλων.

— Εμπειρικά ξέρουμε ότι η ανάκαμψη δεν δημιουργεί πάντα θέσεις εργασίας. Η λύση λοιπόν σ' αυτό το πρόβλημα πιστεύουμε ότι βρίσκεται στη μείωση του χρόνου εργασίας. Στη Γαλλία, παραδείγματος χάριν, των 3.000.000 ανέργων, μια μείωση 4 ωρών (από 39 ώρες σε 35) έχει υπολογιστεί ότι θα οδηγούσε στη δημιουργία 1.250.000 με 2.500.000 νέων θέσεων μέσα στα τρία επόμενα χρόνια. Αυτό βέβαια με την προϋπόθεση ότι το μέτρο θα συνοδευόταν από μια σταδιακή μείωση των μισθών.

— Παράλληλα, πολλές δραστηριότητες θα μπορούσαν να αποκεντρωθούν, γεγονός που θα εξασφάλιζε μια καλύτερη διαχείριση των πόρων στο πλαίσιο μιας βιώσιμης οικονομίας.

— Σ' αυτή τη λογική εντάσσεται και η αλλαγή ορισμένων μεθόδων παραγωγής. Η βιολογική γεωργία, παραδείγματος χάριν, ή η υιοθέτηση εναλλακτικών μορφών

Απασχόληση, ρύπανση και κατανάλωση ενέργειας στην αμερικανική βιομηχανία¹

(Οι τιμές είναι ενδεικτικές της επιβάρυνσης που ασκεί η βαριά βιομηχανία στο περιβάλλον. Αυτός είναι και ο λόγος που θα πρέπει να στραφούμε σε εναλλακτικές μορφές οικονομικής δραστηριότητας μέσα στο πλαίσιο της βιώσιμης οικονομίας)

Βιομηχανίες	ΑΕΠ	Απασχόληση (επί των μεταποιητικών αγαθών)	Τοξικά απόβλητα	Κατανάλωση ενέργειας
1) Διυλιστήρια και βιομηχανία άνθρακα	3,9	0,8	3,7	31,2
2) Χημικά	9,0	5,5	58,4	21,2
3) Πρωτογενής βιομηχανία μετάλλου	4,3	4,0	12,5	14,0
4) Χαρτί	4,6	3,6	13,6	11,5
5) Διατροφή	8,7	8,4	1,4	4,8
6) Πετρώματα, άργιλος, γυαλί	3,2	3,1	0,5	4,7
7) Οικοδομικά υλικά και ξυλεία	3,2	3,9	0,2	2,0
8) Εξοπλισμός μεταφορών	5,8	10,6	1,6	1,7
9) Μεταλλικές κατασκευές	7,1	7,4	1,5	1,7
10) Μη ηλεκτρικό υλικό	9,5	10,7	0,4	1,4
11) Ηλεκτρικό υλικό	10,0	10,7	1,4	1,1
12) Εκδόσεις	6,8	8,0	0,3	0,6
13) Άλλα μεταποιητικά αγαθά ²	23,8	23,3	4,2	4,1

(1) Πηγή: *State of the World*, Worldwatch Institute, 1992

(2) Καπνός, υφάσματα, μηχανήματα, καουτσούκ και διάφορα πλαστικά, εργαλεία, δέρμα κ.τ.λ.

ενέργειας θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας, χωρίς παράλληλα να επιβαρύνουν το περιβάλλον, όπως γίνεται σήμερα με τις εντατικές καλλιέργειες γόνιμων εδαφών και την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας.

— Τέλος, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας την ανάγκη παροχής υπηρεσιών που να έχουν καθαρά περιβαλλοντικό ή κοινωνικό χαρακτήρα, οδηγώντας έτσι σε μια μικρή αλλά σημαντική απορρόφηση της ανεργίας.

• **Πόσο χρόνο πιστεύετε ότι χρειάζονται αυτές οι προτάσεις για να υλοποιηθούν και να καταλήξουν σε κάποια αποτελέσματα;**

Αυτό εξαρτάται από την προοπτική στην οποία λαμβάνονται τα μέτρα. Η μείωση της εργασίας, ενώ είναι άμεσα εφαρμόσιμη, χρειάζεται τουλάχιστον δύο με τρία χρόνια για να εμφανίσει θετικούς δείκτες. Το ίδιο ισχύει και για την αποκέντρωση. Μια οικολογική κυβέρνηση, όμως, που θα είχε στη διάθεσή της όλα τα απαραίτητα μέσα δεν θα χρειαζόταν πάνω από τρία με τέσσερα χρόνια για να μπορέσει να έχει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

• **Θα γνωρίζετε βέβαια ότι ορισμένα συνδικάτα διατηρούν κάποιες επιφυλάξεις για το θέμα της οργάνωσης του χρόνου. Φοβούνται ότι έτσι οι άνθρωποι θα αποξενωθούν ακόμα περισσότερο από τα κοινωνικά προβλήματα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να διατηρήσουν μια συνοχή στο χώρο εργασίας.**

Είναι φυσικό αυτό σε κάποιο βαθμό, αν

σκεφτεί κανείς ότι το εργατικό κίνημα έχει στηρίξει την ύπαρξή του στις αρχές που διαμορφώθηκαν στη Δεύτερη και την Τρίτη Διεθνή. Αν κοιτάξει, όμως, κανείς προσεκτικότερα τις προτάσεις μας, θα ανακαλύψει ότι η βαθύτερη έννοια της μείωσης του χρόνου εργασίας είναι η διοχέτευση του ελεύθερου χρόνου σε άλλες μορφές κοινωνικής απασχόλησης, που μπορεί να μην συμβάλλουν στην αύξηση της αγοραστικής δύναμης, αποτελούν όμως αναγκαία ότητα για τον επαναπροσδιορισμό της κοινωνικής αλληλεγγύης.

• **Πιστεύετε ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση επηρεάζει αρνητικά το πρόβλημα της ανεργίας;**

Μια ευρωπαϊκή πολιτική για την ανεργία θα αποτελούσε σίγουρα ένα παράδοξο, από τη στιγμή που εμπορεύματα και κεφάλαια κυκλοφορούν με πλήρη ελευθερία. Κάθε κράτος πρέπει να εξασφαλίσει την ισορροπία του εμπορικού ισοζυγίου. Παράλληλα, όμως, πρέπει να είναι περισσότερο ανταγωνιστικό σε σχέση με τα άλλα κράτη. Αν αναλογιστεί κανείς ότι οι διαφορές ανάμεσα στα μέλη είναι τεράστιες, τότε καταλαβαίνουμε γιατί η Κοινότητα έχει χαρακτηριστεί ως ο κατ' εξοχήν οικονομικός χώρος όπου η παραγωγικότητα αυξάνεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς ενώ η παραγωγή παραμένει στην ουσία σταθερή.

• **Ποια θεωρείτε ότι θα ήταν η λύση;**

Η καθιέρωση ενός κοινού οικολογικού

και κοινωνικού χώρου όπου κάθε κράτος θα ήταν υποχρεωμένο να ακολουθεί τους ίδιους κανόνες του παιχνιδιού. Έτσι θα μπορούσαμε πάλι να αποφύγουμε τα φαινόμενα μεταφοράς εργοστασίων σε ευρωπαϊκές χώρες πιο φτωχές και κατά συνέπεια περισσότερο ελαστικές στην εφαρμογή των κανόνων προστασίας του περιβάλλοντος.

* **Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Γαλλία ανάμεσα στους δυο γύρους των βουλευτικών εκλογών έδειξε ότι η έλλειψη αξιοπιστίας ήταν η κύρια αιτία για τα χαμηλά ποσοστά των οικολόγων. Πώς εξηγείτε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζετε για να πείσετε τον κόσμο σε θέματα οικονομική πολιτικής;**

Το σημαντικότερο στοιχείο κατά τη γνώμη μου ήταν ότι καταφέραμε να περάσουμε στην κοινή γνώμη την έννοια της μείωσης του χρόνου εργασίας. Για καθαρούς λόγους διατήρησης του οικοσυστήματος μια συνέχιση της αύξησης της αγοραστικής δύναμης του Βορρά οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην καταστροφή. Απ' αυτή την άποψη κερδίσαμε μια ιδεολογική μάχη... Χάσαμε βέβαια στο πολιτικό πεδίο ακριβώς γιατί δεν είμαστε κόμμα εξουσίας. Η ιστορία, όμως, έδειξε ότι τα κοινωνικά κινήματα μπορούν να πετύχουν πολύ περισσότερα από τα κυβερνητικά προγράμματα.

Τη συνέντευξη πήρε
η **Τατιάνα Οικονομίδου**

paper shop

Το Paper shop για να βοηθήσει στην προστασία του περιβάλλοντος έχει δεσμευτεί να προσφέρει στον καταναλωτή προϊόντα από ήδη χρησιμοποιημένα υλικά. Τα προϊόντα που κρατάτε στα χέρια σας είναι το αποτέλεσμα της δικής σας προσπάθειας για ανακύκλωση. Περιέχει απορίμματα γραφείου, παλιές εφημερίδες και άλλα άχρηστα χαρτιά.

Η αγορά του προϊόντος αυτού αλοκληρώνει την αλυσίδα της ανακύκλωσης.

Ευχαριστούμε

ΑΘΗΝΑ Δημοκρίτου και Αλεξ. Σούτσου 14, 10671 τηλ. 3632654, 3626006 - FAX 3603585
ΚΗΦΙΣΙΑ Κυριαζή 6-8, τηλ. 8086161 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Προξ. Κορομηλά 1, τηλ. 031-242456